

**Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēde**  
**PROTOKOLS Nr.3**

Rīgā

2011.gada 28.septembrī

**Sēde notiek:** Veselības ministrijā, Brīvības ielā 72

**Sēdes sākums:** plkst.11:00

**Sēdes beigas:** plkst. 12:39

**Sēdi vada:**

**J.Bārzdīņš** – Padomes priekšsēdētājs, veselības ministrs

**Sēdē piedalās:**

**Padomes locekļi:**

**I.Aire** – Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietniece;

**V.Gūtmanis** (aizvieto R.Beinaroviču) – Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departamenta direktors;

**I.Olafsons** (aizvieto L.Berozu) – Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāve;

**V.Larionova** – Finanšu ministrijas Budžeta departamenta Labklājības sfēras finansēšanas nodaļas vadītājas vietniece;

**G.Upītis** – Aizsardzības ministrijas Personāla attīstības departamenta direktora vietnieks;

**A.Kalniņš** – Latvijas Tirgotāju asociācijas padomnieks;

**A.Briņķe** (aizvieto Z.Matuzali) – Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas departamenta direktora vietniece;

**E.Grīga** (aizvieto Z.Matuzali) – Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas departamenta Pārtikas drošuma un higiēnas nodaļas vecākā referente;

**I.Beināre** (aizvieto J.Pūci) – Ekonomikas ministrijas Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta direktore;

**I.Cernika-Zariņa** (aizvieto D.Ratnieci) – Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Politikas plānošanas nodaļas vecākā referente;

**U.Reimanis** – Satiksmes ministrijas valsts sekretāra vietnieks;

**A.Stirna** – valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs” Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja;

**S.Šimfa** – Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos;

**I.Šmate** – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore;

**M.Taube** – Veselības ekonomikas centra Sabiedrības veselības departamenta direktors;

**I.Vilkārse** – Kultūras ministrijas Stratēģijas un reģionālās kultūrpolitikas nodaļas vecākā referente.

**Pārstāvji:**

**A.Pelne** – Veselības ekonomikas centra Sabiedrības veselības departamenta Atkarības slimību epidemioloģiskās uzraudzības nodaļas vadītāja;

**A.Feierābends** – Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Sabiedriskās drošības biroja priekšnieks

**J.Bekmanis** – Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta Politikas ieviešanas nodaļas vadītājs;

**I.Liepiņa** – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Atkarību profilakses nodaļas vadītāja;

**O.Šneiders** – Veselības ministrijas Komunikācijas nodaļas preses sekretārs.

**Nepiedalās:**

Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes PROTOKOLS Nr.3, 2011.gada 28.septembrī

**R.Pfeifere** – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības valdes locekle;

**U.Reimanis** – Satiksmes ministrijas valsts sekretāra vietnieks.

**Sēdi protokolē:**

**L.Melķe-Prižavoite** – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Atkarību profilakses nodaļas vecākā referente

Darba kārtībā:

**1. Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes atklāšana.**

*Veselības ministrs; Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes priekšsēdētājs, **Juris Bārzdīņš**.*

**2. Zinātnisks skaidrojums par alkohola kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību.**

*VSIA „Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs” Narkoloģiskā palīdzības dienesta vadītāja **Astrīda Stirna**.*

**3. Informācija par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 155.panta trešo un ceturto daļu laika posmā no 2009.gada līdz 2011.gada jūlijam.**

*Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietniece **Ingūna Aire**.*

**4. Priekšlikumi Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna 2012.-2014. (turpmāk – plāns) projektam.**

*Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore **Inga Šmate**.*

**5. Citi jautājumi.**

**Sēde:**

**1.Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes atklāšana.**

Sēdi atklāj veselības ministrs, Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes (turpmāk – NAIP) priekšsēdētājs **J.Bārzdīņš**. Informē par 2011.gada 2.jūnija NAIP sēdes protokolu Nr.2, kas tiek apstiprināts bez iebildumiem un priekšlikumiem. Iepriekšējās sanāksmes protokols Nr.2 ir pieejams arī Veselības ministrijas (turpmāk – VM) mājas lapā.

**J.Bārzdīņš** apstiprina sēdes darba kārtību. Atgādina NAIP sēdes locekļiem, ka šī ir trešā reize, kad notiek NAIP sēde. Atgādina par iepriekšējā reizē uzsāktu diskusiju par alkoholiskajiem dzērieniem, kas satur alkoholu līdz 1,2 tilp.%, un tā ietekmi uz bērnu un jauniešu veselību.

**J.Bārzdīņš** lūdz VSIA „Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs” Narkoloģiskā palīdzības dienesta vadītāju A.Stirnu prezentēt darba kārtības otro punktu – zinātnisks skaidrojums par alkohola kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību.

**2. Zinātnisks skaidrojums par alkohola kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību. A.Stirna** – atzīmē, ka prezentācija par alkohola kaitīgo ietekmi uz veselību sniegs īsu ieskatu problēmā, jo, lai iedziļinātos šajā jautājumā, būtu nepieciešams lekciju cikls. **A.Stirna** savā prezentācijā min, ka alkohols ir ne vien atkarību izraisošs apreibinošs līdzeklis, bet tas izraisa vairāk kā 60 dažādas slimības (traumas, garīgās veselības un uzvedības traucējumus, kuņģa un zarnu trakta slimības, vēzi, sirds un asinsvadu slimības, imūnsistēmas traucējumus, plaušu slimības, kaulu un muskuļu slimības, reproduktīvās sistēmas traucējumus un prenatālo kaitējumu (priekšlaicīgu dzemdību risku un mazu jaundzimušā svaru).

Alkohols ir depresants jeb nomierinošs līdzeklis, kas palēnina centrālās nervu sistēmas funkcijas. Alkohols darbojas kā narkotiska viela. Alkohols bloķē ķermeņa raidīto ziņu nonākšanu līdz smadzenēm, izmainot cilvēka uztveri, emocijas, kustības, redzes un dzirdes

spējas. Tas postoši iedarbojas sevišķi uz bērnu un jauniešu nervu un dzimumorgānu sistēmām. Regulāri lietojot alkoholiskos dzērienus, tiek skarta: centrālā nervu sistēma, gremošanas orgānu sistēma, asinsrites sistēma, elpošanas orgānu sistēma, balstu un kustību orgānu sistēma un reproduktīvā sistēma.

**A.Stirna** īsumā raksturo kādas ir alkohola intoksikācijas stadijas. Skaidro, ka alkohola toksiskā iedarbība ir atkarīga no alkohola koncentrācijas asinīs, kuru ietekmē dažādi faktori, piemēram, dzimums, vecums, ķermeņa masas indekss, veselības stāvoklis, u.c. **A.Stirna** savā prezentācijā, atzīmē, lai veiksmīgi samazinātu alkohola patēriņu un ierobežotu alkoholisma izplatību:

1. Jānodrošina ilgspejīgu alkoholisko dzērienu **pieprasījuma** samazināšos sabiedrībā;
2. Jāpanāk alkoholisko dzērienu **piedāvājuma** ierobežošanu un plašu informētību par alkoholisko dzērienu lietošanas riskiem;
3. Jāsamazina **kaitējošas un riskantas alkohola lietošanas izplatība** gan sabiedrībā kopumā, gan noteiktās, apdraudētās sociālajās un vecuma grupās.

A.Stirnas prezentācija ir pieejama VM mājas lapā <http://www.vm.gov.lv/index.php?id=831&top=0>.

### **3. Informācija par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 155.panta trešo un ceturto daļu laika posmā no 2009.gada līdz 2011.gada jūlijam.**

**J.Bārzdīņš** – atgādina, ka iepriekšējā NAIP sēdē tika pieminēts jautājums, ka nepilngadīgas personas joprojām var iegādāties alkoholiskos dzērienus, lai gan tika panākti sodu palielinājumi gan pārdevējiem, gan juridiskajām personām. Līdz ar to VM lūdz Iekšlietu ministriju (turpmāk – IeM) sniegt informāciju par konstatētajiem LAPK kodeksa 155.panta trešās un ceturtais daļas pārkāpumiem laika posmā no 2009.gada līdz 2011.gada jūlijam.

**I.Aire** – ziņo par darba kārtības trešo punktu par LAPK 155.panta trešās un ceturtais daļas piemērošanu no 2009.gada.

Saskaņā ar LAPK 155.pantu:

1. 3.daļu par alkoholisko dzērienu pārdošanu nepilngadīgajiem, - uzliek naudas sodu pārdevējam no 200 līdz 250 latiem, bet juridiskajām personām — no 500 līdz 1000 latiem;
2. 4.daļu par alkoholisko dzērienu pārdošanu nepilngadīgajiem, ja tas izdarīts atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, — uzliek naudas sodu pārdevējam no 250 līdz 500 latiem, bet juridiskajām personām — no 2000 līdz 5000 latiem.

Sodus piemēro pašvaldības policija un valsts policija, kā arī līdz 2009.gadam šāda funkcija bija arī Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID).

Statistikas datus par piemērotajiem administratīvajiem sodiem no 2009.gada līdz 2011.gada 31.jūlijam ir iespējams apskatīt IeM prezentācijā, kas ir pieejama VM mājas lapā <http://www.vm.gov.lv/index.php?id=831&top=0>.

**I.Aire** – skaidrojot prezentācijā sniegtos statistikas datus, vērš uzmanību, ka pie atbildības saukto tirgotāju skaitu būtiski ietekmē šo pārkāpumu apgrūtinošā pierādīšana, kurā visefektīvākais līdzeklis ir kontrolpirkumu veikšana, iesaistot nepilngadīgas personas.

**A.Feierābends** – papildina I.Aires teikto un informē, ka parasti lielveikalos alkoholiskie dzērieni nepilngadīgajiem netiek pārdoti un tiek prasīti personu apliecinoši dokumenti. Tāpēc pamatā šādi pārkāpumi tiek konstatēti tā sauktajos „mazajos” veikalos. Viens no aktuālajiem jautājumiem ir par to, vai iesaistīt nepilngadīgos šī pārkāpuma pierādīšanā ir pietiekami leģitīmi kontekstā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumā atrunātajām nepilngadīgā pamattiesībām. Taču praksē ir tiesas lēmumi, kas pierāda, ka kopējā mērķa sasniegšanai tas ir pietiekami leģitīmi iesaistīt nepilngadīgos. Nepilngadīgo iesaistīšana kontrolpirkumos ir efektīvākais veids šī soda piemērošanā, jo citādi, ja pārdevējs pats labprātīgi nepiesakās policijā atzīstot savu pārkāpumu, pierādīt pārkāpuma faktu ir praktiski neiespējami.

**A.Kalniņš** – atzīmē, ka nestrādā normas par sodu uzlikšanu juridiskajām personām. Pēc ziņojuma redzam, ka naudas sods nav īpaši palielināts. Redzams, ka sodi vairāk ir piemēroti fiziskām personām. Sodus mēs varam palielināt, bet kā īsti ir praksē? Cik sekmīgi tas tiek piemērots?

**A.Feierābends** – vērš uzmanību, ka, ja pārdevējs vienpersoniski uzņemas vainu, tad policijai nav pamata sodīt juridisko personu – pārdevēja darba devēju. Juridisko personu atbildības pierādīšanai ir nepieciešams pierādīt tiešo cēlonisko sakaru starp pārdevēja un juridiskās personas rīcībām. Turklāt policijai nav tiesību atņemt juridiskām personām alkohola tirdzniecības licenci. Anulēt licenci var tikai tas, kas to ir izsniedzis vai tiesa. Savukārt VID, pēc grozījumu izdarīšanas LAPK, vairs šādas lietas neizskata, bet tiesai šādas funkcijas nav bijušas paredzētas. Šobrīd šis varētu būt jautājums, kas prasa risinājumu.

#### **Diskusijas.**

**J.Bekmanis** – ierosina lūgt VID sniegt papildus informāciju par alkohola tirdzniecības licencēšanas noteikumiem un to, kā VID praksē izmanto šo noteikumu normas, lai anulētu šādu licenci.

**I.Šmate** – ierosina sasaukt atsevišķu sanākumi ar iesaistītajām institūcijām, lai vēlreiz izdiskutētu šo situāciju.

**J.Bārzdīnš** – ierosina izpētīt citu valstu pieredzi un VID pieredzi par šo jautājumu.

#### **4. Priekšlikumi Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna 2012.-2014. (turpmāk – plāns) projektam.**

**I.Šmate** – informē, ka 2011.gada 27.septembrī Ministru kabinetā tika pieņemtas Sabiedrības veselības pamatnostādnes. Izsaka pateicību visām iesaistītajām institūcijām, kas piedalījās pamatnostādņu izstrādes procesā.

Informē, ka plāna projektu būtu vēlams pieņemt līdz šā gada beigām. Lūdz visus klātesošos un sabiedrību sekot līdzī, vai jaunajā valdības rīcības plānā būs atvēlēta vieta arī alkohola jautājumiem.

**I.Šmate** – izsaka divus priekšlikumus:

- 1) apspriest plānu ekspertu līmenī;
- 2) ievietot VM mājas lapā sabiedriskai apspriešanai.

**J.Bekmanis** – atbalsta priekšlikumu vispirms apspriest plānu ierēdniecības līmenī un tikai pēc tam nodot sabiedriskai apspriešanai, bet tas nenozīmē, ka sabiedrība uz brīvprātības principa nevar iesaistīties priekšlikumu sniegšanā.

**J.Bekmanis** - īsumā iepazīstina klātesošos ar IeM iebildumiem par plāna projektu.

**Diskusijas** par IeM priekšlikuma – koordinēt pašvaldību uzturēto atskurbšanas telpu tīkla ģeogrāfiskā pārklājuma paplašināšanu, iekļaušanu plāna projektā.

**S.Šimfa** – jautājums par atskurbšanas telpu izveidošanu ir bijis aktuāls visu laiku kopš 90-to gadu sākumā tika likvidētas padomju laikos izveidotās atskurbtuves.

Šāds pakalpojums ir nepieciešams gan iedzīvotājiem, kuri alkohola reibuma dēļ pakļauj savu dzīvību riskam, gan sabiedrībai, kas tiek ētiski aizskarta un dažkārt arī fiziski apdraudēta no iereibušiem cilvēkiem. Taču līdz šim ne viena no valsts institūcijām nav izteikusi vēlmi un gatavību uzņemties šādu pakalpojumu sniegt, lai arī tas ir Veselības ministrijas un Iekšlietu ministrijas funkciju saskares sektorā. Likuma par pašvaldībām 15.panta 12.apakšpunkts - **piedalīties sabiedriskās kārtības nodrošināšanā, apkarot žūpību un netīklību**, nosaka pašvaldību pienākumus, kas nav mainīts kopš likuma stāšanās spēkā 1995.gada 6.jūlijā. Uz to brīdi veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas funkcija ar visiem tai paredzētajiem līdzekļiem bija pašvaldību kompetence. Kopš 1996.gada situācija mainījās un gan funkcija,

gan finansējums pārgāja valsts kompetencē, bet panta redakcija netika mainīta un neatbilst šī laika realitātēm.

Veselības aprūpes pakalpojumi tiek finansēti no valsts budžeta un alkoholisms vai arī saindēšanās ar alkoholu ir slimības hroniskā un akūtā forma, kas ir mediķu kompetence. Sabiedrības pasargāšana no alkohola reibumā esošiem cilvēkiem ir valsts policijas un arī pašvaldību policijas kompetence. Taču jāpiezīmē, ka pašvaldības policija ir tikai lielākajās valsts pilsētās. Tas ir vieglākais, bet ne problēmu risinošais ceļš – pārlikt šo atbildību uz pašvaldībām. Ir nepieciešama iesaistīto valsts institūciju un pašvaldību viedokļu apmaiņa un kopīga efektīvākā risinājuma un tā finansēšanas modeļa izveide.

### **5. Citi jautājumi.**

Fiziska persona – **O.Bušnijs** iepazīstina NAIP locekļus ar savā vēstule (26.09.2011. Nr.45) pausto viedokli par absolūta alkohola patēriņa litros uz vienu iedzīvotāju gadā un par alkohola patēriņa devām.

#### **Sēdē nolēma:**

1. Divu nedēļu laikā VM organizēt ekspertu sanākumi par plāna projektu;
2. Oktobra beigās VM organizēt sanākumi ar iesaistītajām institūcijām par licencēšanas noteikumu pielietojumu praksē;
3. Plāna projektu sabiedriskai apspriešanai ievietot VM mājas lapā tikai pēc ekspertu sanāksmes.

Nacionālās alkoholisma ierobežošanas  
padomes priekšsēdētājs

J.Bārzdīņš

2011.gada 25.oktobrī veselības ministres amatā apstiprināta Ingrīda Circene.

Sekretariāts

L.Meļķe-Prižavoite